

tanásatás egyik feladata erre választ adni –, hogy ez a templom mikori.

Munkatárs: Nagy Ágnes, Nagy Marcella, Vámos Gábor régésztechnikus.

ILON GÁBOR

184. Mezőpeterd határa

(Hajdú-Bihar megye) B, LT, Sza, Á

A debreceni Déri Múzeum 2002-ben megbízást kapott a MOL Rt-től a Mezőpeterd, Gyűjtőállomás–Kismarja, Nyugat 1. és Kismarja, Nyugat 2. gáztermelő kutak közötti gázvezeték nyomvonalának régészeti állapotfelmérésére. A március 23. és április 13. közötti terepbejárás során 19 lelőhelyet azonosítottunk a nyomvonalon, amely közül 6 lelőhely bizonyult igen intenzívnek. Ezen a helyeken július 1. és augusztus 31. között megelőző ásatást folytattunk.

A *Keserű-dűlőben*, a terepbejárás során 13. számot nyert lelőhely egy kiszáradt patakmeder mellett feküdt. Összesen négy korszaknak a nyomait sikerült dokumentálni a 700 m²-nyi területen. Ezek közül kiemelkednek a korai Árpád-korra (10–11. századra) datálható jelenségek és leletek, amelyek segítségével ezt a 150–200 évre eső korszak kronológiáját biztosan lehet finomítani. Az objektumok közül egy ároknak, egy gödörnek, egy kemence-komplexumnak, egy háznak és egy épületnek a nyoma, illetve leletanyaga mondható igen jelentősnek. Az árok határolhatta ezt a települést, amelyen kívül már nem találtunk erre az érára datálható jelenségeket. A ház egy tipikusnak mondható, kemencével ellátott, félig földbe mélyített, két cölöplyukas Árpád-kori ház volt. Ennek a háznak az alapozása jóval sekélyebb volt, mint az épület alapozása, amelyben két kemencének a nyomára bukkantunk. Az analógiák szerint feltehetőleg „kenyérsütésre használhatták”. Ettől keletre volt a két kemencéből és omladékaiból álló kemence-komplexum, amely több kérdést is felvet. Először is funkcionálhatott ez a jelenség külső kemenceként is, azonban sokkal valószínűbb az, hogy egy háznak a maradványairól van szó, amelynek a nyomát a mezőgazdasági gépmunkák (főleg a mélyszántás) olyannyira megbolygatták, hogy mindössze ezek az objektumok és néhány leletanyag maradt meg. A legfontosabb objektumnak azonban egy gödör tekinthető, amelyből két tárgy érdemel megkülönböztetett figyelmet. Az egyik egy pontkör díszes, agancsból készített csonttárgy, amely eddig, ebből a korszakból, telepről még nem került elő. A másik pedig egy hullámvonalakkal díszített cserépbográcsnak a peremtöredéke, amely ugyancsak ritkaságszámba megy. Összeségében az itt feltárt kora Árpád-kori telep meghatározó jelentőségű lesz a korszak kutatásának szempontjából. Ezen leletegyütteseken túl még egy késő bronzkori (gáva) tál tekinthető jelentősnek.

A *Gát-szeg-dűlőben* a terepbejárás eredményeivel ellentétben igen szegényesnek bizonyult a 14. számú lelőhely. A 300 m²-nyi területen három korszaknak a nyo-

mait sikerült megfigyelni, kora bronzkor (makói), késő bronzkor (gáva), szarmata, de kiemelkedő jelentőségű leletanyag nem került a felszínre a kevés kiásott objektumból.

M. NEPPER IBOLYA – SZILÁGYI KRISZTIÁN ANTAL

185. Mezőszemere, Kismari-fenék

(Heves megye) U, B, Sza

A lelőhely Szihalom község D-i határában, a Szihalmot Mezőszemerével összekötő műút K-i oldalán, egy Ny–K irányú földút nyomvonalán található. A régészeti jelentőségű terület az M3-as autópálya nyomvonalán végzett terepbejárások során vált ismertté, kutatására az autópálya-építést megelőzően, 1995–1997 között került sor. 1995–1997 között csak az autópálya nyomvonalát kutattuk meg.

A 8 m széles és 150 m hosszú lehumuszolt útszakaszon egy kb. 1200 m²-nyi területű, közepes fedettségű régészeti lelőhely került napvilágra. Az itt talált jelenségek három korszakba, az újkőkorba, a bronzkorba és a római császárkorba sorolhatók.

A régészeti jelenségek zömét képező telepjelenségek feltárását 2002 tavaszán, közel egy hónapos munka során végeztük el. Az újkőkorból egy árokészlet, a késői bronzkorból pedig egy-két gödör, valamint egy urnasír került elő. A telepjelenségek túlnyomó többsége a császárkori szarmata időszakból való. Ebből a korszakból feltártuk egy téglalap alakú, félig földbe mélyített, cölöpös szerkezetű ház maradványát, két füstölő vagy aszaló műhelyt, melynél az ovális tüzelőgödört a téglalap alaprajzú füstölőgödörrel félkör átmetszetű kürtő kötötte össze, valamint több, mint 30 méhkas alakú és hengeres formájú élelemtároló és hulladékgyűjtőt.

A lelőhelyen összesen 47 objektumot találtunk. Az újonnan feltárt telepjelenségek és temetőrészletek (azon túlmenően, hogy illeszkednek a korábbi feltárási eredményekhez) jól kiegészítik az eddigi ismereteket, és értékes, új leletanyagot szolgáltatnak a hely történetéhez.

Az ásatás anyagi fedezetét a Nemzeti Autópálya Rt. biztosította.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ – ÁCS CSILLA

186. Mindszent, Koszorús-dűlő

(Csongrád megye) H

A Magyar Tudományos Akadémia Régészeti Intézete és a Szegedi Biológiai Központ Genetikai Kutatóintézete által vezetett, *A történeti genetika a magyar ethnogenézis kutatásában* című NKFP pályázati program keretében, a 2002. évben három Csongrád megyei honfoglalás kori temető hitelesítő feltárására került sor. A genetikai mintagyűjtés regionális szempontjait figyelembe véve, a nevezett évben Csongrád megye É-i területét, Szentes határát választottuk ki kutatási régióknak, ahol néhány, Csallány Gábor által a 20. század első felében